

"Kur'an İslam'ı Söyleminin Fıkıh Usulü Açısından Değerlendirilmesi"

Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Çarşamba Konferansları kapsamında Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Kaşif Hamdi Okur tarafından "Kur'an İslam'ı Söyleminin Fıkıh Usulü Açısından Değerlendirilmesi" konulu bir konferans gerçekleştirildi.

CANLI OLARAK YAYINLANDI
Moderatörlüğünü İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Osman Güman'ın yaptığı program, SAÜ İlahiyat Fakültesi YouTube kanalından canlı olarak yayınlandı. Prof. Dr. Güman, geçtiğimiz öğretim yılı Bahar Dönemi için planlanan bazı konferans etkinliklerinin pandemi sebebiyle iptal edildiğini, ancak bu sene etkinlikleri sanal ortamda da olsa devam ettirme kararı aldıklarını söyledi. Konferans konusu hakkında kısaca bilgi veren Prof. Dr. Güman, özellikle 2000 yılından sonra sosyal medya kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte Kur'an İslam'ı söyleminin taraftar toplama başlatıldığına dikkat çekti. Güman, Prof. Dr. Kaşif Hamdi

gibi eserlerinde her ne kadar "haber-i hâssa" denilen rivayetleri reddederek tartışmış olsa da bu grupların temel gayesinin Hz. Peygamber'in otoritesini inkâr etmek olmadığını, onların bu muhalefetlerinin bazı rivayetlere duyulan güvensizlikten kaynaklandığını anlaşıldığını söyledi. Okur, 19'uncu yüzyılın sonuna kadar Hz. Peygamber'in otoritesinin tartışma konusu yapılmadığını rahatlıkla söylebileceğini kaydetti.

NAMAZ İBADETI

Bu zaman diliminde Hindistan'da "el-Kur'aniyyun" adı verilen bir grubun ortaya çıktığını ve bu hareketin ilk öncüsü olarak Seyit Ahmet Han'ın gösterilebileceğini belirten Prof. Dr. Okur, daha sonra ise Abdullah

Atay'ın, ilgili düşüncenin popüler düzeyde geniş kitlelere yayılmasıyla ilgili olarak ise Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk'ün isminin öne çıktığını, ayrıca bazı akademisyenler tarafından da Kur'an'a dönüş söyleminin yaygınlaşmasına katkıda bulunduğunu belirtti.

FIKIH USULÜ AÇISINDAN

Konuşmasının devamında "Kur'an'a dönüş" söylemi ile "Kur'an İslam'ı" söylemini birbirinden ayıran Prof. Dr. Okur, Kur'an'a dönüş söylemini savunanların Hz. Peygamber'in otoritesini önemli ölçüde sınırlandırsalar da prensip olarak bu otoriteyi tamamen inkâr etmediklerini, Kur'an İslam'ı söylemini savunanların ise dini konularda sadece ama sadece Kur-

cenâb-ı Hak'ın iradesi olduğunu, diğerinin ise bu iradenin bize ulaşma biçimi olduğunu ifade etti.

BAĞIMSIZ OLARAK

Okur, bu bağlamda meselenin temelinde "kavül-rasûl" (peygamber sözü) olduğunu ve Kur'an'ın ve Hz. Peygamber'in sünnetinin de bu ifadeye dahil olduğunu söyledi. Bu açıdan bakıldığında Kur'an-ı Kerim'in ortaya koyduğu bir hüküm ile Hz. Peygamber'in ortaya koyduğu bir hüküm arasında fark olmadığını kaydeden Okur, ancak sünnetin bize ulaşmasındaki yolun ve Hz. Peygamber'e nispet edilmesinin bundan bağımsız olarak tartışıldığını aktardı. Fıkıh usulü alimlerinin, Kur'an'ın nazmı ve icaz bakımından üstünlüğü olduğunu ka-

Okur'un özgeçmişini hakkında bilgi verdikten sonra sözlerini tamamladı.

TESEKKÜRLERİNİ İLETTİ

Prof. Dr. Kaşif Hamdi Okur, konuşmasının başında Prof. Dr. Osman Güman'ın şahsında SAÜ İlahiyat Fakültesi ne bu imkanı sağladıkları için teşekkürlerini iletti ve böyle bir ortamda teknolojinin de imkanlarını kullanarak ilmi faaliyetleri sürdürmenin takdire şayan olduğunu kaydetti. Müslümanların dünya üzerindeki siyasi ve askeri üstünlüklerini kaybetmeye başladıkları zamandan beri "Bu işler neden yanlış gidiyor?" "Nerede hata yaptık?" gibi soruları gündemlerine aldıklarını belirten Prof. Dr. Okur, İslam dünyasında meşruyetin iki temel referans kaynağı din ve dini anlama biçimleri olduğundan, Müslümanların hatalarının bu noktada olup olmadığını sorguladıklarını söyledi. "Biz bu durumdan nasıl kurtuluruz?" sorusunun belli kesimler tarafından önceki birikimi tasfiye ederek "doğrudan Kur'an'a ve Sünnete dönelim" şeklinde cevaplandırılmı belirten Okur, belli bir aşamadan sonra bu cevabın "doğrudan Kur'an'a dönelim" şeklindeki bir çağrıya dönüştüğünü, 19'uncu yüzyıl sonları ve 20'inci yüzyıl başlarına gelindiğinde ise bu çağrının Hint Alt Kıtası'nda ve Mısır gibi Arap ülkelerinde artık üst düzeyde seslendirildiğini ifade etti.

RİVAYET YOLUYLA

Nüzül dönemi açısından bakıldığında Rasulallah'ın yeni bilgi konusunda tek otorite olduğuna ve o dönemde yaşayan insanlar için bizdeki gibi bir Kur'an-Sünnet ayırımından bahsetmenin makul olmadığına dikkat çeken Prof. Dr. Okur, sonraki kuşaklar tarafından vahyin mushaf içerisinde görüldüğünü, sünnetin otoritesinden istifade etmenin ise rivayet yoluyla gerçekleştiği algısının oluştuğunu ifade etti. İlk devirlerde ortaya çıkan gruplarda kategorik olarak sünnete karşı olma ve Hz. Peygamber'in otoritesini tartışmaya açma gibi bir yaklaşımın söz konusu olmadığını kayd eden Okur, İmam Şafi, Cümâ'ül-ilm

ve Cebrâlevî ve farklı isimlerin bu gruba temsil ettiğini belirtti. Okur, bu grubun Kur'an'ın tek otorite olduğu ve Hz. Peygamber'in bunun yanında dini konuda bir kural vazetme otoritesine sahip olmadığını görüşünü açıkça deklare ettiğini ve dinin pratiklerini tamamen Kur'an'dan çıkarmaya çalıştıklarını, ancak onların bu yaklaşımlarının Müslümanın her gün eda etmesi gereken namaz ibadeti üzerinde dahi ittifak edememeleri sonucunu doğurduğunu ifade etti. Mısır'da ise münferit isimlerin bu düşünceye sahip olduğunu belirten Okur, örneğin Muhammed Tevfik Sıdkı'nın "el-İslâm hüve'l-Kur'an vah-

'ân'ın delil olacağı diğer bütün rivayetlerin ancak İslam tarihi araştırmalarında kullanılabileceği görüşünü savunduklarını söyledi. Prof. Okur, bu görüşlerin temsilcilerini ve gerekçelerini ayrıntılı bir şekilde ele aldıktan sonra bunları fıkıh usulü açısından değerlendirdi. Fıkıh usulü açısından bakıldığında konuya Kur'an ve Sünnet'i de kapsayacak şekilde nas kavramı üzerinden yaklaşılacağına dikkat çeken Prof. Dr. Okur, fıkıh da yandığı kaynaklar belirlenirken iki hususun dikkate alındığını, bunlardan ilkinin bu kaynakları bağlayıcı kılan irade, yani

bul ettiklerini, bağlayıcılık açısından ise Kur'an ile Hz. Peygamber'e nispeti kesin olan sünnet arasında bir fark göremediklerine dikkat çeken Prof. Okur, bu yaklaşımın Kur'an-ı Kerim'in nüzülü ve metinleşme süreci ile de uyum içerisinde olduğunu ve ümmetin ortak aklını yansıttığını ifade etti. Fıkıh usulü açısından bu temellendirmeleri esas alarak Kur'an İslam'ı söylemini savunanların görüşlerini tekrar değerlendiren Prof. Okur, bu söylemin usul-i fıkıhın temel parametreleri ile bağdaşmasını mümkün olmadığını, hatta Müslümanların genel Kur'an algısıyla da ciddi bir çelişki içerisinde olduğunu ifade ettikten sonra konuşmasını tamamladı. /Emel Dallan